

Vojno poročilo št. 1166

Junaška obramba osnih čet proti mogočnim poskusom vdora

Vztrajno sodelovanje letalstva — 5 letal sestreljenih

Vrhovno poveljstvo, vojno por. št. 1166:

Bitka, ki že štiri dni silovito divja na sicilskem bojišču, je postala posebno zagrizena na osrednjem predelu med Regalbutom in Centurionom, kjer je žilav odpornost osnih čet preprečeval uspeh večkratnih nasprotnikov poskusov za prodor. Osnovno letalstvo sodeluje v boju ter tole clje na kopneni in na morju.

Na vzhodnem Jonskem morju so nemški loveli uničili 3 »Liberatorje«, naši pobrali mil pa 2 dvomotornika.

Berlin, 5. avgusta, s. O bojih na Siciliji, ki jih omenja današnje vojno poročilo, piše mednarodna poročevalska agencija: Italijansko-nemške čete, razporejene na osrednjem delu sicilskega bojišča, so včeraj dosegli popoln obrambni uspeh. Krva-

vo so namreč odbile številne napade angleških in ameriških oddelkov, ki so jih močno podpirali množice oklepnih voz, izvajale po mogočne skupine pehot, kateri so ne pretrgoma pomagali veliki roji letal v zaredih valovih. Pri uspešnih protinapadih so bili uničeni znatni nasprotnikovi oddelki in veliko vojnega blaga. Računajo, da so bile pri tej obrambni zmigi potoljene vsaj tri angleške in ameriške divizije.

Lisbona, 5. avgusta, s. Angleški vojni dopisnik Robert Bennett pravi, da je boj, ki potekl zdaj na Siciliji, dosegel zarces nezasišano silovito in da se osni oddelki bolj zagrizeno kakor kdaj in se ne umaknijo niti za centimeter, kjer je to le mogoče.

Novi načelniki vrhovnega glavnega stanca ter glavnih stanov mornarice in letalstva

Poslanica generala Ambrosia oboroženim silam

Rim, 5. avgusta, s. »Le force armées objavljajo: Ekse. general Ambrosio je ob imenovanju za načelnika vladarjevega glavnega stana dal oboroženim silam naslednjo poslanico:

»K me je NJ Vel. Kralj poklical na mesto načelnika svojega glavnega stana, posljil svoje misel vsem oboroženim silam, ki so ponosne, da se jim je obnovila starodavna ustavna odvlnost, in bodo zna-

le v skladu z dano prisko v zvestobi in časti kakor vedno korakati proti ciljem, ki jim jih bo naznačil NJ. Vel. Kralj.«

General Ambrosio.

Rim, 5. avgusta, s. Minister za mornarico admiral Raffaele de Courtene ter minister za letalstvo general Renato Sandalli sta prevezla tudi mesto načelnika glavnega stana kr. mornarice ter kr. letalstva.

Santi Savarino — novi komesar za tisk

Rim, 5. avgusta, s. Minister za ljudsko prosveto je imenoval novinarja Santi Savarina za izrednega komisarja nad vsem tiskom.

Odstop predsednika Italijanske akademije

Rim, 5. avgusta, s. Vitez dr. Luigi Federzoni je odstopil kot predsednik Italijanske kr. akademije. Odstop je bil sprejet.

Hud napad na Rooseveltovo politiko

Rooseveltu očitajo, da hoče uvesti svojo osebno diktaturo

Lisbona, 4. avgusta as: Iz Newyorka poročajo, da je bil objavljen govor, s katerim je republikanski senator Landon pred nekaj dnevi začel volilno gonjo. Landon je zelo ostro napadel Rosevelta zaradi tega, da Roosevelt zatrjuje, da se vojsku proti avtoritarnim režimom, pri tem pa hoče izsiliti svojo lastno diktaturo nad ameriškim ljudstvom.

Zato zahteva Landon obnovi osebnih pravic in trdi, da hoče sedanja vlada podaljšati sedanje politiko New-Deal, kar pomeni, da hoče nasično vzdržati politiko socializacije države. Pri tem pa se mora ameriško ljudstvo bojevati z največjimi težavami in je v stalni nevarnosti inflacije, izpostavljen socialnim neredom in vedno večjemu političnemu sovraštvu.

Dopisnik londonskega »Timesa« poroča iz Washingtona, da je Landonov govor iz-

Gospodarski boj Združenih držav proti neutralnosti Argentine

Tokio, 5. avgusta, s. Novica, da so Združene države začele z gospodarskimi kazenskimi ukrepi proti Argentini, ko so sporočile 16.000 ameriškim uvoznikom, da so razveljavljena vsa izvozna dovoljenja za Argentino, ni nikogar presenetila. Tako je izjavil kapitan Jose Delpedro, pomorski odposlanec pri argentinskem veleposlanstvu v Tokiu, agenciji Domel, da je bil takšen nastop USA sprito politike, ki so jo do Argentine že dolgo vodile.

Dobiti mir je važnejše ko dobiti vojno

Lisbona, 5. avg. s. Angleški tehnik »Statesman« piše: Uradno se v tej vojni bijemo za svobodo, toda resnici je to samo beseda in čisto gojto je, da ne bomo nikoli svobodni. Zelo napočno je, da angleški politični voditelji iz političnih razlogov vzdržujejo slepilne razlage, da bi dosegli določene namene. V večini primerov bi lahko bili bolj odkritosni in če bi delali tako, bi bili manj smeti. Važno je omemljati to dejstvo, da bi javnost pogledala stvarnosti v obraz in se ne bi zbirala v lepih sanjah, če ne si bodo Angleži v domišljiji izobilovali zamezel o bodočem svetu, ki ne bo dobila potrdila v uspehih sedanja vojne. Že zdaj drži, da bo Anglia prišla iz vojne obubožana, ne pa, da bi zahogata. Če se Angliji po koncu vojne ne bo posrečilo dobiti tudi mir, ne bo za državo prav nič važno, da je lahko dobila vojno.

Nova določila o smrtni kazni v Romuniji

Bukaresta, 5. avgusta, s. Z novim ukazom je bilo določeno, da bodo odslej, dokler traja vojna, s smrtno kazno vse tativne, ropanje, tihotapljenje in ponarejanje živil, pijač in zdravil, zloraba vojaških krovjev in drugi podobni prekrški, pa naj bodo storjeni ob katerem kol času. Doslej je bila za takšne prestope prisojena smrtna kazna, ki so bili storjeni v času za-

danitev.

Do sprememb vladavine je po dogodkih v Italiji prišlo tudi v republiki San Marino, kjer so dosedanjii Knežji neodvisni fašistički svet načelniči z začasnim državnim svetom ter sklenili razpisati nove volitve.

Pregled zmagovalne bitke ob Miusu

Hudi boji ob Doncu, pri Orlu in Bjelgorodu — Na Siciliji zagrizena obramba proti močnejšemu nasprotniku

Hitlerjev glavni stan, 5. avgusta. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tolle uradno vojno poročilo:

V bitki ob Miusu so potehnil in oklepni oddelki vojske in oborožene sile SS pod vodstvom feldmarskala von Mannsteina in generala pehotne Hollita z vzorno podporo letalskih oddelkov pod vodstvom generala Dettlopa preprečile ponovne poskuse za prodor, izvedene od močnih sovražnih sil. In so v zanesnem protinapadu porazile sovražnika. Tudi Južno od Ladogaške jezerne so se zrušili pred našimi postojankami sovražni napadi, ki so jih podpirali z oklepni v letalskih silah.

Letali oddelki in protiletalsko topništvo letalstva so uničili včeraj veliko število sovjetskih oklepnikov in sesreli 118 letal.

V zadnjih dneh so samo oddelki vojske in SS uničili 261 oklepnikov.

Na morju pri Murmansku so brzina letala potopila dve sovražni obalni tovorni ladji in en sovjetski brzi čoln.

Na Siciliji so nemške in italijanske čete v večnevnih težkih bojih proti mnogo nadmočnemu sovražniku in v najtežjih ozemeljskih v vremenskih razmerah dosegle zopet velik obramben uspeh. Severoameriške divizije so poskusile vedno znova prodreti srednji odsek bojišča, vsi napadi pa so se z največjimi izgubami močiva in orožja izjavili.

V času od 10.-31. julija so naše kopne ene unike 309 britansko-ameriških oklepnikov. Leteli oddelki in protiletalsko topništvo letalstva ter oddelki kopne vojske so sesreli v istem času v Sredozemiju 125 letal. Izmed teh samo nad Sicilijo 132.

Nadaljnji ukrepi vlade maršala Badoglia

Militarizacija osebja iz organizacij za posebna dela Določbe o novih šolskih knjigah

Rim, 5. avg. s. »Gazzetta Ufficiale« prinaša z dne 24. jul. 1943 ukrep, ki bo začel veljati danes in ki določa, da je med sedanjo vojno civilno osebje iz organizacij za posebna dela, dano na razpolago vojaški upravi za izvedbo vojaških obrambnih del, odslej militarizirano. Militarizirano osebje mora nositi na desnem rokavu posebno znakovanje, in sicer rdeč trak, na katerem je zgoraj vidno pritrjen zvezda s petimi kramki, spodaj pa vojaška stopnja, izenačena s civilno stopnjo po tabeli, ki je dodana razglasu. Zvezda je posrebrena ali vezena s srebrom za militarizirance četničke stopnje, ponikvana in gladka za militarizirane podčastničke in prostinske stopnje. Militarizacija ne daje pravice do kakih posebnih gospodarskih ugodbosti.

Rim, 5. avg. s. Omenjajo se imena nekaterih osebnosti, ki naj bi bile poklicane za komisarje v nekaterih konfederacijah. Do zdaj ni bil izdan še noben odlok o imenovanju.

Rim, 5. avg. s. Minister za narodno vzgojo je razpuštil ocenjevalne komisije za vse vsečinskih učnih mest, razpisah v aprilu. Te komisije, ki še niso začele, z delom, so bile sestavljene po načelih, ki niso v skladu s sedanjim položajem. Za imenovanje v komisijo je med drugim bilo potreben, da je član pripadal fašistovski stranki.

Rim, 5. avgusta, s. NJ. Ekse. Gaetano Azzariti, minister državnega pečata, je za načelnika svoje pisarne imenoval dr. Giuseppe Nampissa, predsednika odseka pri apelacijskem sodišču, za svojega osebnega tajnika pa sodnika dr. Gabriele Pescatoreja.

Rim, 5. avgusta, s. Danes, dne 5. avgusta, se bo sešel ministrski svet, da bo razpravil o nekaterih važnih ukrepih.

Rim, 5. avgusta, s. Kr. ukrepom, ki bo objavljen, se zaradi odstopa dr. inž. Aurelio Aurelli, dosedanjega predsednika Avtonomnega zavoda za ljudske stanovanjske hiše v rimski pokrajini, razpušča upravni svet tega zavoda. Za izrednega komisarja je bil imenovan dr. Dario Quintavalle.

Rim, 5. avgusta, s. »Corriere del Ticino« piše, da je treba ob pretresanju položaja na Balkanu imeti pred očmi, da skuša na tem področju Rusija uresničiti svoje pravice kot neke vrste velika mati vseh Slovanov. Tako sta se »Izvestija« in moskovski radio pritoževala nad protsovjetiškimi cilji namernavane balkanske federacije pod angleškim in ameriškim protektoratom. Sovjetski poslanik Majski je bil odpoklican iz Londona v Moskvo, po eni razlagi zato, da bi očajal zveze z Anglijo, po drugi razlagi pa zato, da bi začel s protibritanskim politikom, ki bi jo podpirala tudi diplomacija. Gólovo je, da pomeni Balkan za angleško-sovjetsko zvezo boljčo točko, ki je prava preizkuševalnica za sodelovanje med tem dvostrukim čudnim zaveznicama.

Rim, 5. avgusta, s. Morala italijanskega ljudstva — nenačeta

Pariz, 5. avgusta, s. »Corriere del Ticino« piše, da se izjavili računi Churchill in Roosevelt, ki sta pričakovala takoj zlom Italije. Ne grožnje, ne razkrajalo delo angleške in ameriške propagande, ne podvojila vojaška prizadevanja na Siciliji, ne obnovile bombnih napadov na mesta, nič načelo morale italijanskega ljudstva. — Churchill, ki jeupal, da bo italijansko ljudstvo načel razdeljeno in razcepileno na stranke, ki bi bile pripravljene prepričati se z golj za dobiček Angležev in Amerikanov, je ostal razočaran. Italija je danes en sam sklop za obrambo lastne časti in lastne bodočnosti.

Rim, 5. avgusta, s. »Vesti 5. avgusta

Birmanski zunanj minister Thakin Nu je načela birmanske zunanj politike označil s temi tremi točkami: 1. ustanovitev novega reda po svetu; 2. uresničitev pravice in 3. skrb za trajen mir po svetu.

Po poročilu iz Buenos Airesa je v newyorskem predmestju Harlemu prislo po hudega spopada med skupinami črncev in belcev, ki ga je policija mogla pomiriti šele po več urah, 5 ljudi je bilo ubitih, 500 ranjenih.

Pri letalskem napadu na romunsko petrološko ozemlje je prišel ob življenje 101 ameriški letalec. Trupla so po večini zoglene, tako da jih ni bilo več prepoznati.

Ljudske fronte v državi.

8. avgusta, s. Francoški ujetniki

se je pripravil na dne 3. tedenski dopust iz Nemčije. Ti ujetniki so v Nemčiji zaposleni kot civilni delavci.

Stevilo sovjetskih prebežnikov v bojih pri Orelu narašča dan za dan, so povedali na nemškem prijstvenem vojaškem mestu.

Iz Bombaja poročajo, da je poplava v pokrajini Rajputanji uničila mesto Vijayanagar ter zahtevala več ko tisoč človeških žrtv.

Turški zunanj minister Menemen

džodž je došpel v Carigrad, kjer bo

preživel poletno počitnico. V bližino

mesta so se naselili tudi predsednik

republike ter ves diplomatski zbor,

ki je akreditiran pri turški vladi.

21. avgusta je odpotovalo

te dne iz Madžarske, kjer so bili na

okrevan kot gostje zaveznika na

rodru.

Susa v Egiptu je letos tolikšna, da

reka Nil, ki namaka vso rodovitno

egipčansko planjavo, ni še nikdar imela

tako malo vode kakor letos.

Dnevnost letalsko zvezo med Kairom

in Moskvo se uvedel pred nekaj dnevi,

kakor poroča beografska »Donau-

zeitung«.

Zupan v argentinski prestolnici

Mladina koplje v zakladih

Bežen sprechod po vseučiliški knjižnici, kjer srečaš ljubitelje knjig, prezete z ljubeznijo do leposlovja in s hrepnenjem po znanju

Ljubljana, 5. avgusta.

Koga med nami še ni prevzela radovesnost, kdo se je mogel zadržati, da ni pogledal kdaj čez ramo, soseda in prebral naslov knjige, ki jo je oni brali? Radovesnost je sploh eno izmed pomembnih gospil človeka. Koliko dolgujemo prav nenehni radoznašljosti človeškega duha! Seveda tudi ta lastnost ni pri vseh enako razvita. Marsikdo je včasih preveč radoveden, da kar sliči, pa le za malenkosti. Drug vidi v pravni radovesnosti globilji smisel. Ne zanimalo ga kot prvega čenje, marveč da mučil isto kot otroka, večni "zakaj"? In z odgovorom na ta "zakaj" skuša prodreti v tajne človeškega življenja in vesoljstva. O mnogih vemo, da so se jih snejali, ker so venomer »tiščali v eno«, danes pa slavljivo njih odkrila kot vrhunce človeške tvornosti.

Za sistematično uporabo tega daru so odkrili misleč različne načine. Ne bom jih obravnaval. Kdor se zanju zanima, jih itak pozna. Le omenim jih, n. pr. statistično, induktivno, deduktivno i. dr. metodo.

Menelnger se je menda tudi moderniziral, saj se zanima za Industrialno knjigovodstvo. Ali pa bo raje brskal po Latinsko-slovenskem botaničnem slovarju, če se ne bo pobival celo z Nemško zračno industrijo... Ibsen. Fizika. Osem stoletij zgodovine Portugalske. Družbo ji dela Zgodovina revolucij na Portugalskem. Majhna knjižica iz leta 1734! Kdo si, klj potuješ tako daleč v svet in nazaj v preteklost? Kaj te žene?

V najmodernejsi kulturi smo

Nova svetovna arhitektura. Ali ve naš arhitekt, da mu pripravlja nekdo že gradivo s tem, da študira problem, nazvan Gozdovi in žage?

Tega, ki ščita Zgodovino navrli v renesansni, gotovo mučil dvom, ali je bilo vedno tako na svetu, kot je sedaj.

Spinoza, Chataubriand, Shaw in Mikrobiologija in imunobiologija bi mogoče ne bili napačen naslov za kakšno sodobno satiro.

Koliko znanja si bo pridobil tisti, ki bo resno študiral članke v Sociološkem sedmniku. In boge, kako ugodno bo vplivalo čitanje Zgodovine vzojne na tistega — če ni gospodična — ki si jo je izbral iz ogromne bibliotekе.

Jenko pa študira Vojno pravo, kar ne redko povzroča Nevroze.

Spet Učbenik kemije, to pot fizikalne. Izgleda, da je sorazmerno mnogo zanimanja za naravoslovne vede. Kljub slučajnosti zbirke.

Rilkejev Rodin — dva genija — se lepo sklada z Architecture perennis. Nedvonomo mora poznati arhitekt tudi Tehničnega mehanika. Ampak Slovenske Ježike, ki so poleg...

Izgleda, da jih je precej, ki hočejo prideti v lepoti Božanske komedije. Kar dva Danteja drug poleg drugega. Eden v italijskih, drugi — sam, Pekel — v hrvaščini. Poleg Učbenik topografske anatomije. Koliko je moral sečirati avtor, da si je pridobil to znanje. Naj bo to v tolžu tebi, ki morda obupuješ nad neznanjem. Nikomur ne pride to kar samo od sebe.

Nisem hotel žaliti tistega, ki si je dognaroma izposodil »Knjigo o lepem vedenju, a vseeno sem se moral nasmehniti, ko sem prečital naslov. Saj smo vsi enaki: semejemo se prizadevni, sami pa se niso ne poboljšamo.«

Kdor ljubi živali, ljubi Brehma. In prav tako: Kdor hoče postati pravnik, mora prepluti nevarno more, imenovano Rimsko pravo.

Če bi kdo radše večjo izbirò

se večjo pestrost, evo mu: Obči zemljeplis Azlje, Balsac, Praksa organskega kemika, Tibulove elegije, Nizja geodezija, Španija, Nauk o govorilnštvu, Zgodovina glasbe... Koliko dela, koliko truda je stala vsaka izmed teh knjig, ki pa jih sedaj, ko se pred nami, komaj omenimo. Ali smo prav za prav nevhodni do pisev? Mesto, da bi pred vsako spôsoblju obstal in se je v sreču razveseli. Pa kaj, naš čas je čas naglice. Gešlo sodobnosti je le: tempo, tempo!

Morda je več kaj slučaj, da nosi zadnja knjiga naslov: Diagnostika živčnih bolezni.

Mnogo knjig sem vzel v roke. V najrazličnejših jezikih so pisane. A mladine to ne moti: mladina študira, študira, veliko in ne površno, študira, kar ji narekuje sreča. Ni res, da se enostransko izobražuje; če ta hezen pregled ne priča dovolj o tem, pa govorji za to dejstvo, da ni možno vse študirati v knjizi, ampak tam, kjer je človek bil načrtan. Toda nihče ne ve, če ne bodo morda jutri na polici prav tako knjige, za katere si je morda kdo želel, da bi bile že sedaj, ko je čital tele vrstice. Kajti naše hrepnenje po znanju je neutrešno...

Presentella me je pestrost, rekel bi skoro: Hudomušnost zapovrstnosti. Vsi vemo, kako s preizrom govore zastopniki ene pa novega o pripadnikih druge. Otreli jih druga pa so nadve strpni in mirno stojte drug po drugem: Država, Viri za zgodovino Slovenije, Anatomična Učovka, Potres, Ideallzem, Kontrapunkt in fuga v prosti skladbi... Glej, navidezen nerед se spreminja v harmoničnem celotu. Saj tu so zastopane skoro vse glavne panoge človeškega udejstvovanja! Odvzemi postransko in pred sabo pravno, zgodovino, medicino, zemljepis, filozofijo, glasbo... Cudovito!

Gotovo si ni mislil pesnik Properclj, da bodo njegove elegije žive in iskane še čez dva tisoč let. Toda — opaziš mimogrede —

† LEA FURJEVA:

Mrtvi pomaga živemu do kraljestva

Pravljica

Reven oglar je imel kopico otrok in malo kruha. Najstarejši Janez pravi: »Po svetu pojdem in, ko dobim dobro službo, vas vzamem vse k sebi.«

Janez bi radi takoj službo, da bi imel konja in lok. Gre po svetu in pride pred mestno, kjer vidi ložati mrlja, že razigranje in ogriznega od posv. Zasmili se mu duša, ki nima pokoja, če ni pokopano telo v blagovljeni zemlji. Pest črnih vinarjev mu je dal oče za popotnico, pa jih je žrtvoval za pogreb in mašo, da niso več psi skrunili človeškega trupla.

S praznim žepom pa veselo dušo potuje Janez naprej. Ko pride v zeleni gozd, se vleže pod bukev in zasplo. Ko pa se prebudi, vidi na svojem rokavu mošnjo. Stresne jo, pa zaženklja zlate; odprejo jo in vidi — zlatulke.

»Samo že dobr!« si misli. »Kdor koli mi je prinesel Bogu mu povrnil!«

Vstane, potuje dalje in pride do reke. Sedem brod in plača z zlatom. Brodniki se spogledajo, ozrož se naokrog — nikjer ni žive duše! — in zgrabilo Janeza, mu iztržejo mošnjo in ga vržajo v vodo. »Plavaj!« so se krohotali za njim.

Janez pa je znaj toliko plavati, kakor zeleni klin. Utolj bi bil, da ni priplaval do njega deska. Oprijel se je deske, ki ga je ponesta na breg.

Tedaj se spremeni deska v človeka, ki reče Janezu: »Duh sem onega, ki si ga pokopal. Izvršil si delo krščanske umiljenosti. Mrtvi znajo biti hvaljeni. Pomagat ti bom v vlosko službo, kjer boš lahko pomagal mrtvin v živlim. Pojdil năjprej do kolib v gozdu, tam boš naletel na samotarja, ki te lahko nauči, da se spremeniš v zajca, v srno in Jastreba. Tu imas pismo na svetega moža.«

Toča pri Št. Lovrencu je pobila tudi ptice

Št. Lovrenc na Dolenjskem, 5. avg. Kratko poročilec o hudi nevihti, ki je divjala 27. julija po Dolenjskem ter zlasti prizadel okolico St. Lovrenca, ni moglo nitni prikažati nesrečne teh krajev. Iz Št. Lovrenca je prispealo dodatno poročilo, ki pravi med drugim naslednje:

27. julija so našli po toči tudi več pticev in piščet mrtvih, katere je ubila toča. Na Vel. Vidu. Vidu so našli 2 vrani in 3 postovke. Na Muhabranu pa je ubila toča pri eni hiši 3 piščeta, otroci pa so našli 2 ptička ubitih. Gotovo pa je pobila še več drugih vasih in hišah. Pri tej priliki sem se spomnil za 70 let nazaj, kakšno strašno škodo je napravila toča 19. julija 1873, torej pred 70 leti, v župniji Št. Peter pri Novem mestu in posebno na Trški gori, in koliko je pobila toča takrat tudi živali. Ko sem bil 10 let potem za kapiana v Št. Petru, sem spisal »Zgodovino Šempeterske fare, ki je izšla leta 1886. Tam sem pisal o tej strašni toči na str. 9: »Najbolj strašen dan v zgodovini Šempeterske fare je bil gotovo 19. julija 1. 1873. Na dan toga padala tako debla v gostu toča, da kaj takega najstarejši ljudje niso pomnili. Mislimi so, da bo sodni dan, tako grozna nevihta je bila, in marsikdo, ki se tega dne spominja, je že rekel, da bi raje umrl, kar še kdaj kaj enakega učakal. Toča, debla kakor kurja jajca, je unila vse poljske in vinske pridelke. Trta je bila uničena za več let in ljudje so mislili, da se bo do vinogradar kari zatrl. Sadno drevje je bilo vse objeleno in obtolčeno, na jesen pa je začelo zopet poganjati in evesti. Po toči so našli več živali, zajcev, pticev in drugih

Iz Hrvaške

Promocija na zagrebškem vseučilišču. Dne 31. julija sta bila na zagrebškem vseučilišču med drugimi promovirana za doktorja vsega zdravilstva Zlatko Volgar in Marija Zdenka Bertovka. Za doktorja živinodravnstva sta bila promovirana Zlatko Moha in Željko Ruškina.

Dva brata sta utonila v Savi. Pretekli petek se je zgordila na Savi bližu mestnega kopališča huda nesreča. Utonila sta brata 15-letni Vladimir in 17-letni Krešimir Starčić. Majšega brata je naenkrat začela struja za natisati sredo reke in je zato klical na polno. starejši Krešimir je brž skočil v vodo, da bi bratu pomagal, toda močni tok in krčevit bratov objem sta tudi njega spravila pod vodo. Savski čuvaji mladeničema niso mogli pomagati in so po daljšem iskanju izvlekli njuni trupli iz vode.

Stoletnica Maksimira. Pridružitveni odbor za proslavo stoletnice ustanovitve Maksimira je določil za slavnostni dan 5. september, v primeru dežja pa 8. september. Pokroviteljstvo nad proslavo je prevzel nadškof dr. Stepinac. Zjutraj bo svečana služba božja, po polne bodo litani na makedonski kapelicu, potem pa velika ljudska veselica.

mrtvih, po gozdih, katere je ubila grozna toča. Vsled to strašne sihe je moral prijeti: več faranov za beraško pallico. Naj priponim k temu strašnemu poročilu še tole: Takrat sem bil doma na počitnicah. Pa je prišel isti popoldan, 19. julija 1. 1873, k nam naš sošec poštar Plesković in je povedal, da je dobil ravnokar brzjavno poročilo iz Novega mesta, da je strašna toča uničila Trško goro.

S Spod. Štajerskega

V Posavju žanjejo kočevski priseljenci prav za prav šečela letos prve sadove svojega dela na tej zemlji. Mariborski dnevni poročilci, da so zato prav sedaj odpri v Brezicah svoj nov dom. Na slavje je prihitele mnogo Kočevarjev iz vseh krajev, zlasti pa iz Brezic.

Danes ob pol i to, kakor poroča mariborski dnevnik, v grški deželni dvorani žalina srečanost za pokojnikom, na vzhodni fronti padlina najboljšim sodelavcem v poboručnikom državnega Štajerskega namestnika Francem Rumpfom.

V Mariboru je umrl 28-letni parketni mojster, oče desetih otrok, Ivan Purgaj. Pojedini je iz Semjensko doline, Dolčaša, živel v Gradcu, potem pa se je preselil v Maribor. Mesece januarja pa je umrla žena Julija, nekaj dni potem pa se je smrtno ponosrešil sestri Štefan. Tako je božja poslanka v kratkim času segla po treh družinskih članikih.

V Mariboru so umrli: 25-letni delavec Franco Vrhnički, 47-letna žena pekovskega mojstrica Marija Koren, v Gradcu pa elektromotornik Franjo Vlžnik iz Radvanja.

V Češčini ulici v Mariboru je tečel neki kolesar v 74-letno Terezijo Roskar. Zlomil si je desno nogu. S kolesom pa je nešrednem naključju padel pred dnevni v Mariboru 38-letni kralječ Franco Skrabl iz Oplotnice in zlomil desno nogo.

Deleni višji zdravnik je razposlal vsem spodnjemariborskim zdravnikom, da po splošnih rentgenovih pregledih vsega prehodnika, zlasti otrok, zbera statistične podatke. Zbrati bodo morali do 1. septembra. Pri tem delu morajo sodelovati vsi zdravstveni uradni in ustavnost.

Sportni dan v Laškem. V nedeljo so bili v Laškem plavilne tekme, katerim je prisostvovalo nad 1300 ljudi. Rezultati: na 50 m — prvo plavanje: 1. Ščuka (Celje) 42,7, 2. Perme (Laško) 50,3. Hrbtno: na 50 m: 1. Koščar (Laško) 42,7, 2. Goznič (Celje) 56,7. Na 50 m cravli: 1. Jajčnik (Laško) 34,7, 2. Kompan (Celje) 44,9, 3. Vozilč (Celje) 46,9. Cravli na 100 m: Pleskovič (Laško) 1:09,0, 2. Scheka (Celje) 1:25,6, 3. Barovič (Laško) 1:25,9. Hrbtno na 100 m: 1. Dolinar (Laško) 1:11,9, 2. Urbančič (Laško) 1:16. Prvo žensko plavanje: 1. Plevšek (Laško) 49,2, 2. Dolinar (Laško) 50,4, 3. Bigmann (Laško) 51,8. 4. Goznič (Celje) 55,3, 5. Elegi (Laško) 56,5. Prvo moško plavanje na 200 m: 1. Kopitar (Celje) 3:12,8, 2. Schip (Celje) 3:20,6. Ženska štafeta v prostem slogu: 1. Prvi: Laško 4:24,8, drugi Celje 4:41,3. Tekmovanje med Plavilnimi društvenimi Laško in SG Celje 5:0 (2:0). Pri umetnih skokih je bil red naslednji: prvo teko je dosegel Bizar (Laško) s 25 točkami, drugo Scheka (Celje) s 17 točkami.

V Severni Grčiji je umrl 3-letni Franci Fekonia iz okolice Maribora.

Policistički ravnatelj v Mariboru dr. Wallner je objavil razglas, da se bodo vse pravni skoksi zoper zatemnitve odsljek najstrožje kaznovati. Službujočim organom je naročeno, da prijavijo sleherni prekršek.

V Građevi je umrl 70-letni metar »Tagespost« Friderik Weiss. Pokojnik ima sorodnike tudi v Mariboru.

Na vzhodni fronti je padel 32-letni narednik Rudolf Garden (Gorjanci).

V drugi polovici julija je bilo v Mariboru 92 rojstev, od teh 40 dočkov in 52 deklik. Umrlo pa je v istem času 31 ljudi.

Električni tok ubil sinova pok. višnjegorske župana

Višnja gora, 5. avgusta.

Danes ob 10 dopoldne so Višnjani spremljili na zadnji poti na domača pokopališča dva najboljša višnjenska fanti — 28-letnega Stanka Erjaveca, elektromontera, in njegovega 25-letnega brata Metoda, sinova pokopanega župana. V tork zvečer sta napeljevala glavni električni tok in na mestu ubil. Danes je zadel močan električni tok in ju na mestu ubil. Vsaka zdravniška pomoč je bila zamrščena.

Z Gorenjskega

Mnogo ajoje je bilo letos posejane po Gojenščini. V daljnem članku je priporočeno, da se župni župnik, predstojnik, saj je ajda nadvse važna za delbarstvo in za prehrano.

Ob silnem neurju v Zilljski dolini je strelna začigala več kmetijskih poslopov. Pogorelci na zadnji poti na domača pokopališča dva najboljša vi

»Na pomoč! Utonil bom! Na pomoč!«

Kako preprečujemo in omiljujemo nesrečo pri kopanju

Prva pomoč utopljenemu

Medtem ko smo imeli pri nas vzorno urejeno reševalno organizacijo za ponesrečene planince, lahko rečemo o reševanju iz vode, da je še v prvi dobi organiziranega razvoja. Na Iliriji je bilo nekaj reševalnih tečajev za člane športnih klubov, pa tudi za gasilcev in stražnike. Ugotoviti pa je treba, da je še vedno premalo izurjenih reševalcev.

Dan za danem se kopa na javnih kopališčih, rekah in potokih velikanska množica ljudi, med katerimi je tudi veliko takih, ki obvladajo plavanje le za silo, ali ga pa sploh ne obvladajo. Ne mine teden, da ne beremo o nesrečah pri kopanju. To nalaga zlasti športnikom dolžnost, da se simbolj izurijo v reševanju iz vode in v prvi pomoči ponosrečenemu.

Z ozirom na napačno ravnanje nepoudejnih ljudi, ki iskušajo pomagati ponesrečenim kopalem, smo napravili strokovnjaka za kratek članek o reševanju iz vode. Za danes objavljamo samo najvažnejše nasvete:

10 zapovedi za reševalce

1. Pomisl, da je uspešno reševanje možno le tedaj, ko si pri izvrševanju svoje naloge popolnoma mirem in če zna gospodariti s svojimi močmi!

2. Boditi previden! Vsaka neprevidnost je lahko usodna zate in za človeka, ki ga rešuje.

3. Kadar sliši klic »Na pomoč!« preudari in odloči, s katero strani bo pomoč najuspešnejša. Če ugotoviš, da je nekdo klical na pomoč za šalo, preskrbi za kazenski, ki bo deloval v vzgoji tako na dolčnika, kakor tudi na druge.

4. Navadi se reševalnih in osvobodilnih prijmov. Leta za letom jih ponavljaj, da boš vselej in povsed uspešen reševalec!

5. Pred reševanjem se hitro slepi, da boš v vodi čim okretnjš. Napačno misljivo, ki pravijo, da oblike na vodi nosi človeka. Oblike preveč vpliva vodo in te prevede ovira pri morebitnem dolgem iskanju utopljenca. Čeprav boš žutil kakor uteži, ki te hode vleči navzdol.

6. Potapljameno se približaj od zadaj. Ne spuščaj se z njim v horbo, zakaj moraš rabiti za njegov transport k obrežju?

7. Ce ne obvladajo mojstrsko osvobodilnih prijmov, in če je ponesrečenje veliko močnejši od tebe, se mu ne približuj, dokler udariš v smrtnem strahu okrog sebe. Sele ko se je umiril, se mu približaj in ga reši.

8. Pomini, da nezavesten utopljenec še ni mrtev. Tudi če leži pod vodo že 15 minut in več, obstaja še možnost rešitve.

9. Cesto zavisi končni uspeh reševanja od prve pomoči, to je od izčišenja zunanjih dihalnih organov in umeđnega dihanja. Zato se moraš navaditi ravnati z utopljencem tudi potem, ko si ga potegnil z vodo.

10. Gleda prve pomoči ponuni: pošli takoj po zdravnika, medtem pa postopaj po naslednjih navodilih:

Za naše gospodinje: Paradižniki v kuhinji

Paradižnikova juha. Za 6 oseb vzamem 1 kg zrelih paradižnikov. Operem jih, zrežem in vložim v kozico, osolim in jih dusim v lastnem soku z eno žlico drobno rezane čebule in peteršilja vred toliko časa, da se popolnoma razkuhajo. Nato jih prelačim skozi sito. V kozici razbelim žlico masti ali presnegga masla in napravim iz ene žlice moko svetlo prežganje, nato vlijem noter prelačene paradižnike, zalijem z juho ali kropom, kolikor potrebujem juhe, ter še pokuham. Na tako juho zakuham drobne makaronče ali riž; to obojem prej v slanem kropu skuham in odedim ter nazadnje malo pred serviranjem denem v juhu.

Paradižnikova omaka. Kuham 1 kg paradižnikov toliko časa, da se voda pokuha, potem jih prelačim. V kozici razbelim mast, denem noter pol žlice moke in pol žlice drobnih drobtin. Ko to nekajko posumim, dolijem prelačene paradižnike, osolim, dodam eno žlico sladkorne sipe in pustim, da še malo povre. Če je omaka pregoščata, dolijem po potrebi juhe ali belgevinu.

Kraljčena ga pelje po dvoranah, ki so se svelele od srebra in zlata. V zadnji, črno pregrnjeni dvorani je visel od stropa na lasu težak meč na dve rezili. Kraljčina se ga dotakne, meč ji zdrsi v reke — dvorana pa se stresne in kakor grom močan glas zavplje: »Gospodar! Meč je v nevarnosti!«

»Hitro!« prosi kraljčina, »primi za ročaj, kralj bo tu, ne ustavi se, sekaj in bliž!«

V temni, črno zavesenih dvoran se je pojavil rdeč svit. Prihajal je z oči in iz žrel groznega zmaja, ki je stal tik pred Janezem, udarjal z repom in silkom z devetimi jezikli iz deveterih glav. Janez prime z obema rokama za meč in odreže glavo na desni in tudi že glavo na lev... Glave se kotali po tleh — pa že tisti hip so zrasle druge, zmanjvev rep že ovila Janezove noge, in sa pozapira smrad, ki puhti iz zmanjivih gril.

»Sredno glavo! Za božjo voljo! Sredno glavo! Zastope kraljčina.«

Janez zahamhe — ravno ko ga hoče izpodnosti zmanjvev rep — zahamhe vnovič in zmajeva največja glava odleti, rep pa popusti. Ulije se črna in smrdljiva kri, teče iz rane, predre steno, teče navzdol, preko dvorišča, po skalnatem bregu, fazole skalo in napravi stopnice in ko priteče v morje, se tam odpre — lep pristan.

Poginil je zmaj. Na tleh leži zgribljen moško truplo. Janez pokliče stražnike, ki odnesajo in zakopljajo mrtvega čarovnika.

»Zdaj pa hitro z mečem v kralju!« pravi kraljčina. »Preden se začne vojna, naj na redi meč zmagre že mir!«

Janez se že spreminja v jastreba, ko ga vpraša kraljčina, kako bo prelepel vso dolgo pot. Za spomini mu izpuli pero. Ko hoče videti, kako se zna spremniti v zajca in arno, se Janez spremeni, kraljčina pa odstrije urino zajcu in sriči malo dlake. Tako jato se ločita v upanju, da se vidita kmalu, saj predre oče v lajdo po hčer takoj, ko odpriji sovražnika.

Janez odleti, prelepi morje, se preverže v srno in heži in heži na nikze goščevat. Spremeni v zajca in teče, teče do kraja, kjer je pustil konja. Ravno ko se

na pomoč je površna in često brezuspošča. Umetno dihanje izvajamo počasi. Da se prepriča, da ne izvajaš gibov prehitro, izgovarjaj, medtem ko dviguješ utopljenče roke in jih prenaslaš proti lom za glavo, sledi beseda: »Ena in dve in tri in štiri. Med tem se prasi koš Širi in utopljenec vdihuje. Prav tako steješ tudi potem, ko vodiš roke nad glavo nazaj, jih upognes v komolič in pritiskaš z njimi na spodnji del prsuega koša. Med tem utopljenec izdihiuje; pri tem čuješ piskanje zraka, v odprtih nosnic pa opazš mehurčke.

Pogoji za uspešno umetno dihanje je, da so usta dobro odprtia in da je jezik zunaj. Zaradi tega je priporočljivo vtakniti med kočnike koščeh lesa, ovit v krpo. Uporaben je tudi primeren predmet iz plutovine ali gume. Pri daljšem umetnem dihanju naj priveže pomočnik jezik z robem tako, da moli ven preko brade.

Umetno dihanje moras izvajati včasih zelo dolgo, po več ur. Ko si uspešno opravil prvo pomoč, ne smej pustiti ponesrečenca samega, temveč ga spremi domov, ker se rado zgodi, da mu postane med potjo slabov. V vsakem primeru pa je potrebna čimprejšnja zdravniška pomoč.

Skoraj vsakemu človeku se nudi v življenju priložnost za reševanje. Najbrž čaka taka prilika tudi tebe, spoštovani bralec.

Smrt boš prepričal v nepopisno žalost bo prihranil, če boš uspešen reševalec. Za to je treba veliko vaje. Prav bi bilo, če bi se kopalcu tu pa tam spomnili, da bi se urili v vsem, kar mora znati reševalce pri nesrečah na vodil.

Žinska detektivska potest

Najko Turupčan ni bil nikoli srečen. Menil je, da ga ljudje od otroške dobe zapostavljajo. Imenovali so ga »Rusa«; to je najbolj žaljiva beseda, kar jih Fini poznajo. Najko je bil rojen v Kareliji, nekje ob ruski meji, njegovo starši pa so bili Fini. Zato je bil užaljen, če so ga tako imenovali. Bil je žalosten in nijljub 2 leti starejšega brata Sirkha, katere mu je bil vse v življenju dobro. Sirkha so vsi nijljub. Bil je nadarjen, večik in močan, ljubljene staršev, dokler so ti še živelj. Ko je poročil Alino, lepo, ponosno Alino, se je Najko zadovoljil z Gupo. Ta je bila dobra, toda nekajko omemjena in ni se mogla niti malo primernati z Aino.

Najko Turupčan je postal solastnik velike lesne zage, toda razumljivo — Sirkha je bil njen ravnatelj — in njegova vloga je bila večja kot bratova: vodil je vse in Naiku se je zdelo, kot da mu daje miločino. Seveda ni bilo tako. Sirkha je bil starejši. Starši so ga postavili za ravnatelja in storil je vse, da bi bratoma olajšal življenje. Najko pa ga je vključil temu mrzil. Če ne bi bilo ved Sirkha, bi bil on ravnatelj, potem bi ga naenkrat ves svet drugače upošteval! In zato je

Najko sklenil, da bo ubil Sirkha.

Težka je bila ta odločitev. Kako naj bi spravil Sirkha s poti, da ne bi padel sum nanj? Razmisljal je dan in noč. Poznal je finsko policijo, poznal njen način preiskave in vedel, da bi takoj njega obdelili umora, če bi se Sirkha kaj zgodilo. Brata sta često slišal skupaj na lov in vedno se je vsiljevala ob tak pričeli. Naiku misel, da bi Sirkha ustrelil v hrbot, potem pa vse to pripisal nesreči. Toda temu se je upiral njegov razum. Kaj če bi ga vseeno imeli za morilca?

Sedela sta za pisalno mizo: »Jutri bova morala narediti bilanso!« Najko, zdaj grém v blagajno in bom pripravil knjige!«

V tem trenutku je kot blisk planilsko zožki Nalkova možganje: blagajna — to bi bilo rešitev! Pred leti so zgradili ta od bomb in tatov varen prostor. Bil je zelo majhen, in če so zaprili vrata, potem ni mogel v njem nihče dolgo živeti, ker je bil prostor velika shranjevalnica denarja brez zraka in luč! Ce bi šel Sirkha v blagajno, bi lahko Najko za njim zaprl in konec bi bilo z njim. Znotraj ni nihče mogel odpreti vrata. Seveda mora narediti načrt do konca! Turi zvečer, ko bosta delala bilanco, bo pozabil doma kliju.

Stanoval je daleč od žage; zdaj v vojni, ko ni nobenega avtomobila, bi potreboval pol ure v eno smer. V tem času — torej v eni ur v obe smeri — bi bil Sirkha že dolgo mrtev! Nihče ga ne bi sumil, pripetila se je nesreča, vrata so se zaprila — in on, on je pozabil svoj kliju...

Naslednjega dne je bil Nalko zelo neslajan. Temnih senec pod očmi pri kosilu ni mogel prenesti, niti Gulpinega klepetanja, ne. »Danes zvečer bova s Sirkom v pisarni. Delala bova bilanca, to bo trajalo zelo dolgo, zato me ne čakaj!«

Paradižniki z ribjo solato. Zrele, a še trde paradižnike operem, obršem v snažen prtič in zrežem na tanke rezine, osolim, popram in zabelim z oljem in kisom. Po vrhu potremem na drobno rezanega peteršilja in nekoliko čebule.

Paradižniki z ribjo solato. Zrelim, trdim paradižnikom odrezem pri peciju pokrovček, izločim z žlico pečke, jih napolnil z ribjo solato ter oblijem z gosto majonezo. Take paradižnike dam kot medjed po juhu.

Paradižniki z jajcem (ponarejeni morski pajek). Na osobo vzamem po dva srednje velike, zrele, trda paradižnika, operem in poparam, stresem na edilo in ju oljem ter izstremen pečke. V kozici segrem finega olja, denem noter drobno rezane čebule, peteršilja, strok zmečkanega česna in nazadnje paradižnike, osolim, dodam eno žlico sladkorne sipe in pustim, da še malo povre. Če je omaka pregoščata, dolijem po potrebi juhe ali belgevinu.

Paradižniki z jajcem (ponarejeni morski pajek). Na osobo vzamem po dva srednje velike, zrele, trda paradižnika, operem in poparam, stresem na edilo in ju oljem ter izstremen pečke. V kozici segrem finega olja, denem noter drobno rezane čebule, peteršilja, strok zmečkanega česna in nazadnje paradižnike, osolim, dodam eno žlico sladkorne sipe in pustim, da še malo povre. Če je omaka pregoščata, dolijem po potrebi juhe ali belgevinu.

Paradižniki z jajcem (ponarejeni morski pajek). Na osobo vzamem po dva srednje velike, zrele, trda paradižnika, operem in poparam, stresem na edilo in ju oljem ter izstremen pečke. V kozici segrem finega olja, denem noter drobno rezane čebule, peteršilja, strok zmečkanega česna in nazadnje paradižnike, osolim, dodam eno žlico sladkorne sipe in pustim, da še malo povre. Če je omaka pregoščata, dolijem po potrebi juhe ali belgevinu.

Paradižniki z jajcem (ponarejeni morski pajek). Na osobo vzamem po dva srednje velike, zrele, trda paradižnika, operem in poparam, stresem na edilo in ju oljem ter izstremen pečke. V kozici segrem finega olja, denem noter drobno rezane čebule, peteršilja, strok zmečkanega česna in nazadnje paradižnike, osolim, dodam eno žlico sladkorne sipe in pustim, da še malo povre. Če je omaka pregoščata, dolijem po potrebi juhe ali belgevinu.

Paradižniki z jajcem (ponarejeni morski pajek). Na osobo vzamem po dva srednje velike, zrele, trda paradižnika, operem in poparam, stresem na edilo in ju oljem ter izstremen pečke. V kozici segrem finega olja, denem noter drobno rezane čebule, peteršilja, strok zmečkanega česna in nazadnje paradižnike, osolim, dodam eno žlico sladkorne sipe in pustim, da še malo povre. Če je omaka pregoščata, dolijem po potrebi juhe ali belgevinu.

Paradižniki z jajcem (ponarejeni morski pajek). Na osobo vzamem po dva srednje velike, zrele, trda paradižnika, operem in poparam, stresem na edilo in ju oljem ter izstremen pečke. V kozici segrem finega olja, denem noter drobno rezane čebule, peteršilja, strok zmečkanega česna in nazadnje paradižnike, osolim, dodam eno žlico sladkorne sipe in pustim, da še malo povre. Če je omaka pregoščata, dolijem po potrebi juhe ali belgevinu.

Paradižniki z jajcem (ponarejeni morski pajek). Na osobo vzamem po dva srednje velike, zrele, trda paradižnika, operem in poparam, stresem na edilo in ju oljem ter izstremen pečke. V kozici segrem finega olja, denem noter drobno rezane čebule, peteršilja, strok zmečkanega česna in nazadnje paradižnike, osolim, dodam eno žlico sladkorne sipe in pustim, da še malo povre. Če je omaka pregoščata, dolijem po potrebi juhe ali belgevinu.

Paradižniki z jajcem (ponarejeni morski pajek). Na osobo vzamem po dva srednje velike, zrele, trda paradižnika, operem in poparam, stresem na edilo in ju oljem ter izstremen pečke. V kozici segrem finega olja, denem noter drobno rezane čebule, peteršilja, strok zmečkanega česna in nazadnje paradižnike, osolim, dodam eno žlico sladkorne sipe in pustim, da še malo povre. Če je omaka pregoščata, dolijem po potrebi juhe ali belgevinu.

Paradižniki z jajcem (ponarejeni morski pajek). Na osobo vzamem po dva srednje velike, zrele, trda paradižnika, operem in poparam, stresem na edilo in ju oljem ter izstremen pečke. V kozici segrem finega olja, denem noter drobno rezane čebule, peteršilja, strok zmečkanega česna in nazadnje paradižnike, osolim, dodam eno žlico sladkorne sipe in pustim, da še malo povre. Če je omaka pregoščata, dolijem po potrebi juhe ali belgevinu.

Paradižniki z jajcem (ponarejeni morski pajek). Na osobo vzamem po dva srednje velike, zrele, trda paradižnika, operem in poparam, stresem na edilo in ju oljem ter izstremen pečke. V kozici segrem finega olja, denem noter drobno rezane čebule, peteršilja, strok zmečkanega česna in nazadnje paradižnike, osolim, dodam eno žlico sladkorne sipe in pustim, da še malo pov

LOMAZIC-BERANEK
Botra vila

1.

Na prelepem zelenem Pohorju je pred mnogimi leti živila uboga pastirica; češ in mati sta ji umrila že v rani mladosti, tako da se je tu ni niti spominjala. Pa jo je bil takrat vzel htijski kmet za svojo postričko. Sprva je kot ovčarica pasla po htijskih in turških travnikih ovce; pozneje pa je kot dekla kravarica že jela goniti tudi krave, telice in junice v gozdne zadele ter v zelene goščave.

2.

V ranih jutrih je kravarica vstajala prva ter se vedno napotila naravnost v hlev. Tam je odvezala krave in teleta ter jih spodila skozi hlevska vrata na dvoriščno gorico in od tam na rosne pašnike v tihe goščave.

Neko jutro pa je svojo živad gnala na gozdnem travniku blizu skrivenostnega Kotnikovega gradisca, izza katerega se je pravkar porajalo mimo jutro ter travnim rosam prilivalo rdeče zare.

3.

Rana pastirica je zrla na planinske rože, ki so bile tu in tam se z nerazgranimi pajčevinastimi mrežami povezane z umitimi travami; ves gozdn našnik je v jutranji zarji migljal in se bleščal kot velikanska zelena ponjava, z rosнимi bliveri posuta.

Tedaj ji je šinilo v glavo:

»Rosa je še cela! To jutro ni še nihče hodil tod! Tja na Gradišče pojdem pogledat, če je nocoj zrastlo kaj gob! In če so, bodo moj!«

4.

Mlada kravarica se je pognala čez rosni travnik, ki je padal proti gozdne mu mlaju in v travo shojeni stezici. Plahtajoče hodno krilce je stresalo z visečim trav in planinskih rož nočno roso; spodnji rob hodnjene krila se je rose napil ter se trdo zaokrožil kot v prožen zvonec. Izpod zvončastega krila pa sta drobili rdeči nožici po travni stezici proti pravljičnemu Gradišču, ki je skrivenostno ležalo vrhu hriba nad globokim klancem.

BERITE
»SLOVENSKI DOM«

General Franco in njegovo stališče do obnovitve monarhije

Falangistično gibanje je v bistvu monarhistično in general Franco sam ne izključuje možnosti povratka v monarhijo

18. julija, na obletnico španskega narodnega gibanja, je imel general Franco pred falangističnim svetom govor, katerem izvlečke je svetovno časopisje takoj potem objavilo. Gre za govor, v katerem so bile označene smernice in politični program generala Franca. To so bile smernice, katerih se je general držal pri izvajanju svoje oblasti in se po njih ravnal v vseh obdobjih, pa naj so bila še tako kritična in še tako pereča. Ticejo se ne le španske notranje politike, pač pa tudi stališče do mednarodnih dogodkov, s katerimi se je Španija kaipak morala ves ta čas baviti.

Franco je poudaril zasluge avtoritarnega režima, katere je uvedel on sam in ga sam tudi vodi. Pri obnovitvenem delu sta sodelovali vojska in falanga. Rekel je, da je treba smatrati za zaključeno liberalno dobo, ki je vtišnil svoj pečat zadnjim desetletjem španske monarhije. Prav tako je treba smatrati, da so za zmerom zatru poskusi, da bi se mogla Španija pokomunisti. Protokomunizmu je Španija vodila vso svojo obnovitveno borbo, danes pa se komunistom skuša uveljaviti s svojimi boji, ki jih je prenesel na mednarodno teririšče.

To so bile poglavite točke, ki jih je Franco v svojem govoru povedal. Toda poudarek, da se bo španska politika nadaljevala v dosedanjih smerih, dobiva svoj poseben pomen, v zvezi s katerim je treba upoštevati nedavne dogodke, ki jih je taka politika posebej označile in navajajo človeka k posebnemu razmišljanju o točki, ki se je Franco ni dotaknil, a je načelo vendar hotel posredno odgovoriti. Tu mislimo na vprašanje monarhije, ki ga je čutiti v vsem značaju Francovega režima.

Ves agencije »United Press«, ki je bila objavljena 24. junija, govoril o tem, da je pretendent na španskem prestol don Juan (tretji sin pokojnega Alfonza XIII.), kajti prvorjenec don Carlos je že umrl, drugi sin don Jaime pa se je zaradi bolnini hemofilije odpovedal pravicam do prestola poslal generalu Francu pisemo, v katerem mu je povedal, da ne bi sprejel prestola pod njegovo vlado.

Ameriška agencija pristavlja, da so španski monarhi razcepjeni na dve skupini, katerih del bi bil za takojšnjo obnovno monarhijo pod vodstvom kralja Juana, druga skupina pa pravi, da bi moralna poprej španska vlada pod generalom Francom odstopiti, nato pa bi bilo treba izvesti glasovanje, v katerem naj bi se ljudstvo izrazilo za monarhično ali republikansko obliko vladavine.

»New York Times« je objavil nekatero nove podrobnosti, po katerih bi bil med generalom Francem in španskim prestolonaslednikom sklenjen načelen sporazum. Na sestanku španske zbornice je baje 29 poslanec predložil Francu spomenico, v kateri so ga prosili, naj stope v stike z donom Juanom. Franco se je po posredovanju cerkvenih dostojanstvenikov vzlč nasprotovanju levega krila španske falange odločil, da se bo s prestolonaslednikom sestal. Te novice je po zatrdilu lista objavil prestolonaslednikov tajnik Ramon Padilla, ki je baje tudi izrečno izjavil, da je treba računati s skorajnjim povratkom dona Juana v Španijo in z njegovim prevzemom kraljevske oblasti.

Nekaj tednov po objavi teh senzacionalnih novic je kratko in trezno poročilo iz Madrida javilo, da so bili iz falangi-

Zemeljski plin v Sedmograški
Iz treh mogočnih tulov, ki jih človeška tehnika še dolgo ne bo mogla krotiti, bruha nevidni plin v zrak dnevno okrog milijon kubičnih metrov

skem uporabljajujo daleč starejše zemeljske olje, katerega poseduje prav Romunija važne zaloge.

Veliko kop je še nestrenjen, so pa bistvene evropske gospodarske rezerve. Druge — zunanje vidimo samo neškodljive preiskovalne glave, nekaj cevi, merilne priprave in regulatorje, skozi katere dojavajo plin v cevni razdelilni sistem — niso bile pred leti nikakšni gospodarski činitelji. — Vrtanje za zemeljskim plinom je zaradi hudega pritiska nevarnejše in težavnejše kakor za zemeljskim oljem. Če se je na vrtanje posrečilo, lahko opravnik ravna z več svedri — to ne stane tako rekoč nič.

Ob žrelu
Tako so postall pozorni na velikanske sklade, ki so ležali pod zemljo. Sele 1. 1908. so zboljšali pridobivanje zemeljskega plina, ki so ga zdaj dobili 72 milijard kubičnih metrov. Danes vemo, da evropski zemeljski plin prekosi ameriškega, saj zaloge zemeljskega plina v Romuniji znašajo najmanj 600 milijard kubičnih metrov; gotovo nepravljiva množina, ki bi zadoščala za stoteletja.

Nazaj k našemu viru! Leta 1940. so ga pogasili: toda plini so se razvijali še vedno z neznamljano silo. So od daleč slisimo tudi danes sikajoče šumenje v zraku take jakosti, da se ne moremo v tej okolici spoznati, če še tako vprijemo.

Kope pod zemljo

Leta 1933. so preiskovali ozemlje z novo plinsko preiskovalno iglo, toda plini so se razvijali 700 metrov od izvrtev luknje daleč skozi produšno zemljo. Od tega časa so pomika žrela vedno bolj proti prvotnemu vrtalnemu mestu. Zemlja se meša s podtalno vodo v resnično čokoladno kašo, ki se v sklopu krožec vsevprek mešata v velikanskem kotu. Iz treh mogočnih tulov, ki jih človeška tehnika še dolgo ne bo mogla krotiti, bruha nevidni plin v zrak, dnevno okoli 1 milijona kubičnih metrov. Medtem se je posrečilo del tega plina napeljati v pravtne cevi in tako jakost izbruhnil omiliti.

Zemeljski plin se nahaja v sedmograškem prostoru skoraj povsod. Počiva v podzemeljskih kopah, to so po drugih težkih gmotah nepredno zaprti sloji, v katerih trohne velikanske gmade prastarih bitij na nekdanjem morskem dnu, iz katerih se razvija metanski plin kakor drugod (v slove-

cen, kajti monarhija je vtišnila svoj pečat na najslavnjšem obdobjem španske zgodovine. Toda ta možnost, ki odgovarja razpoloženju večine španskega naroda in je ena glavnih vsebin našega gibanja, ne sme služiti za plašč, pod katerim bi se skrivala razne nečedne nakane. To je razlog, zakaj smo vrgli s krova ladje veste, ki so se izneverili svoji prisegi in so poskušali zasejati nezaupanje do kralja.«

Kdo je iznašel torpedo

Iznajditev modernega torpeda, ki ima v sedanji pomorski vojni tolkinško vlogo, je bil avstrijski mornariški poročnik Lupis von Rammer. Prve poskuse je delal že leta 1860. Stiri leta pozneje je sestavil prvi torpedosriblj oblike, ki je po gradnji bil obliki močno podoben današnjemu torpedu. Sledil podobnega torpeda pa je že mnogo starejša. Nekako pred petimi stoletji že je Italijanski inženir Giovanni Fontana v svojem ilustriranem tehničnem mesečniku, ki je izhajal 1. 1420., objavil načrte neke avtomatske torpedove, kakor jo je sam zamislil. Še je za posebno grajeni čoln, ki bi lahko plul pod vodno gladino ter bi ga poganjal čudno zapleten sestav samih raket. Sprejel je čoln in pelosen klijan v obliki žage. Fontanina storpedovka je bila vrh tega po načrtu zamisljena tako, da bi se sama usmerila proti sovražni ladji, se vancjo zadrla ter po udarcu prizgala steni, ki bi potem vnel smodnik, s katerim je bil ves čoln naranč. Prvič so torpedo rabili leta 1877. v rusko-turški vojni.

več. Plin sam oskrbuje (drugače kakor zemeljsko olje) svoj prenos in ima grelno vrednost okoli 800 kalorij, torej več kakor način iz premoga dobljeni industrijski plin.

Pošiljke iz Italije

v Ljubljansko pokrajinjo
Vam najhitreje in najceneje
dostavi mednarodna
transportna tvrdka

Marchesi Lombarda s. a.
MILANO, Via Arnaldo da Brescia 8

**Enkrat tedensko
zbirni wagon**
Milano — Ljubljana
Strokovna carinska služba
na vseh obmejnih postajah
— tudi v inozemstvu

Zastopstvo v Ljubljani:
RAJKOTURK, Vilharjeva 33

več. Plin sam oskrbuje (drugače kakor zemeljsko olje) svoj prenos in ima grelno vrednost okoli 800 kalorij, torej več kakor način iz premoga dobljeni industrijski plin.

Mnogovrstna uporaba

In ta romunski zemeljski plin je tako rekoč svetovna tvarina: da se poljubno spremeni v parno silo, v električni jaostni tok, v toploto za industrijo in gospodinjstvo, v luč ali v povračilo mnogorabe rabe. In to po konkurenčno najnajih cenah.

Bistveni del uporabe zemeljskega plina je prihranitev na zemeljskem olju, katerega uporabljajo sedaj za važnejše stvari, kakor je kurjava; nadalje se prihrani zelo važna surovina: les. Prestolnica Romunije je ta čas delno oskrbljena z zemeljskim plinom. Njega uporaba se računa letno milijardu kubičnih metrov. In samo po sebi je umevno, da so vsa pomembna mesta in okraji Sedmograške — kakor Mediaș, Schässburg, Hermannstadt, Kronstadt itd. navezani na »mrežo naravnega plina«.

S. S. VAN DINE

84

BOGINJA MAŠČEVANJA

KRIMINALNI ROMAN

»Toda, gospod Vance,« ga je ustavil Heath, »vsi ste vendar rekli...«

»Rekel nisem niti ene besede, po kateri bi kdo mogel upravljeno sklepati, da smatram dr. Blissa za nedolžnega. Niti enkrat nisem rekel, da je on morda čisto nedolžen. Le pomislite malo nazaj... Spomnili so boste, da sem enkrat samkrat dejal, da se po mojem mnenju dokazljivo znamenja ne nujajo... In da vsa stvar ni takšna, kakor se na videz zdi. Spoznali sem, da one krvave stopinje niso bili nič drugega kakor past, ki jo je bil nastavil Bliss, da bi se mi vjel vanjo. Hotel naš je samo preslepli. In potem sem se še zavedal, kakor se je zavedal tudi Markham, da Blissa ne bi mogli obsoliti zločina, če bi ga bili zaprli zaradi tistih tako očitnih sledov.«

Markham je ves zamislen pritrdiril.

»Da, tako je, gospod narednik. Gospod Vance ima prav. Res se ne spominjam, da bi bil kdaj dejal eno samo besedo, ki ne bi bila v skladu z njegovim prepričanjem, da je zločin zagrešil dr. Bliss.«

»Ceprav pa sem vedel, da je morilce

Bliss,« je nadaljeval Vance, »vendar mi ni bilo znano, kakšen naj bi bil njegov končni namen in koga skuša v stvar zaplesti. Sumil sem, da bi bil to Salveter. Ceprav bi bil prav tako lahko tudi Scarlett, Hani ali pa gospa Blissova. Tačko sem spoznal, da je nujno potrebno, ugotoviti, kdo naj bi postal žrtev zarote. Sledil bi se si razložil, ker položaj pač ni bil težaven. Nisem mogel vedeti Blissu, da ga imam na sumu. Vse prej sem ga zelel prepričati, da sumim nekoga drugega. Izogibal pa sem se zanjke, ki nam je bil nastavil. Hotel sem dosegel, da bi bil Bliss prisiljen pripraviti nove dokaze proti svoji žrtvi, zakaj na ta način bi nam bil doprinepel dokaze proti sebi samemu. Zdaj vidite, zakaj sem vas prosil, da počakate in potrite.«

»Pa zakaj je bilo dr. Bliss tollko na tem, da bi ga zaprli?« je vprašal Markham.

»Zdaj se mi, da ne preveč. Verjetno je mislil, da nas bo on all pa njegov odvečnik, še preden bi bila stvarstvoma obtožnica, prepričal, da je nedolžen in da je Salveter tisti, ki je umoril Kyleja. Če bi potem prišlo do sodne razprave, bi bil on prav gotovo prepričan, da je nedolžen in da je Salveter tisti, ki je umoril Kyleja. Če bi potem prišlo do sodne razprave, bi bil on prav gotovo prepričan, da bo oproščen. Prav dosti res ni tvegal. Pomislite samo, kako premeteno je igral! Če bi ga zaprli, bi se štirl po povsem upravljenega človeka, ki ga označi Salveter kot morilca in kot človeka, ki je vso to strahotno stvar skoval. Zato sem tollko nasprotoval, da bi ga zgrabili in zaprli. Vprav to je namreč hotel, da bi ga zaprli. Dokler je mislil, da nanj ne leti sum, pač nji imel nobenega razloga, da bi se branil na ta način, da bi Salveter dolžil zločina. Da bi pa očrnjal Salvetera, si je moral izmisljati vedno nova sumljiva znamenja in nastavljati dovedno nove zanjke. Pri dokazovanju njegove krivde vprav na to računal.«

»Uničen sem,« je vzklidal Heath. Pepe njegove cigare se mu je stresel na jopič, a na tega ni opazil.

»Saj sem vas vendar na marsikaj opozoril, gospod narednik...« Vance je za trenutek umoknil, nato pa nadaljeval: »Prepričan sem, da je Bliss vedel, da Kyle ne bi dal nobenega denarja več. Storiti pa bi bil prizadelen kar kolik, samo da bi mogel nadaljevati s svojimi raziskavami. Poleg tega je bil tudi silno ljubosumen na Salvetera. Vedel je, da ga ima njegova žena zelo rada.«

»Zakaj pa potem ni Salveter raje kar ubil?« se je oglašil Markham.

»E, več, denar je igral glavno vlogo. Dr. Bliss je hotel, da bi Meryt-Amen podredoval Kylejevo premoženje, ki ga ni bilo malo. Drugi njegov namen je bil, iznebiti se Salveteru in ga odstraniti od Meryt-Ameninga sreca. Nobenega razloga ni imel, da bi ga umoril. Njegov načrt je bil, uničiti ga ne samo na ta način, da bi ga prikazal kot Kylejevega morilca, pač pa tudi s tem, da počake, kako je tanči človek